

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
ΠΑΛΑΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ - ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ
ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 11 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2020
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ**ΘΕΜΑ Α1**

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων:

- α. «ΟΥΛΕΝ»
- β. «διχοτόμηση του χαρτονομίσματος»
- γ. «Γενική Διεύθυνση Ανταλλαγής Πληθυσμών» (1924).

Μονάδες 15**ΘΕΜΑ Α2**

Να χαρακτηρίσετε τις ιστορικές πληροφορίες που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας το γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πληροφορία και δίπλα του τη λέξη **Σωστό**, αν η πληροφορία είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος**, αν η πληροφορία είναι λανθασμένη:

- α. Συγκροτημένες προσπάθειες για την είσοδο της ελληνικής ναυτιλίας στην εποχή του ατμού ξεκίνησαν πριν τα μέσα του 19ου αιώνα.
- β. Τα νεοαποκτηθέντα από τους Βαλκανικούς Πολέμους εδάφη ήταν ως επί το πλείστον πεδινά και αρδευόμενα.
- γ. Το κίνημα στο Γουδί εκδηλώθηκε στις 10 Αυγούστου 1908.
- δ. Με την άφιξη των προσφύγων του 1922 το έργο της προσωρινής στέγασης ανέλαβε το Υπουργείο Περιθάλψεως.
- ε. Το κίνημα του Θερίσου πέτυχε πλήρως τους στόχους του.

Μονάδες 10**ΘΕΜΑ Β1**

Ποιές περιοχές εγκαταλείπονται μετά την καταστροφή της Σμύρνης (1922) και κάτω από ποιες συνθήκες;

Μονάδες 13**ΘΕΜΑ Β2**

Να αναφερθείτε στο έργο της αρμοστείας του Αλέξανδρου Ζαΐμη (1906-1908).

Μονάδες 12

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ**ΘΕΜΑ Γ1**

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται παρακάτω, να απαντήσετε στα ερωτήματα:

- α. Ποιοί ήταν οι στόχοι και οι βασικές θέσεις του προγράμματος του Ελευθερίου Βενιζέλου το 1910; (μονάδες 10)
- β. Ποιά ήταν η θέση του Ελευθερίου Βενιζέλου απέναντι στο πολιτειακό ζήτημα εκείνη την περίοδο; (μονάδες 8)
- γ. Ποιά ήταν η δομή, η οργάνωση και η φυσιογνωμία του βενιζελικού κόμματος; (μονάδες 7)

Μονάδες 25**ΚΕΙΜΕΝΟ Α**

Ο Κρης πολιτικός, ο οποίος εκλέχτηκε χωρίς να συμμετέχει στον προεκλογικό αγώνα, παραιτήθηκε στις 30 Αυγούστου από το αξίωμα του πρωθυπουργού της αυτόνομης Κρήτης και έξι ημέρες αργότερα έφτασε στον Πειραιά. Από το μπαλκόνι του «Grand Hôtel» στην Πλατεία Συντάγματος εκφώνησε στις 5 Σεπτεμβρίου την πασίγνωστη εκείνη προγραμματική ομιλία με την οποία παρουσιάστηκε ως «σημαιοφόρος νέων πολιτικών ιδεών» και όχι ως αρχηγός ενός νέου κόμματος –μόνο στη βουλή θα ιδρυόταν το κόμμα της ανανέωσης, όταν θα βρισκόταν μαζί με ομοφρονούντες. [...] Εντυπωσιάζει αμέσως η κυριαρχία των πλευρών του τεχνικού εκσυγχρονισμού του πολιτικού συστήματος και η προσπάθεια να σταθεροποιηθεί αυτό το πολιτικό σύστημα μέσω της περιορισμένης εξισορρόπησης των συμφερόντων των μεσαίων και των κατώτερων κοινωνικών ομάδων. [...]

Πολλές μεταρρυθμίσεις θα εξυπηρετούσαν τα συμφέροντα του επιχειρηματικού κόσμου, όπως κυρίως η μεταρρύθμιση του δικαίου, γιατί το εμπορικό δίκαιο προερχόταν από μια εποχή στην οποία δεν υπήρχαν ούτε ατμόπλοια ούτε σύγχρονες ασφαλιστικές εταιρείες ούτε ανώνυμες εταιρείες. Ο Βενιζέλος όμως επικρίνοντας το αναποτελεσματικό σύστημα δικαίου, τους πεπαλαιωμένους κανόνες δικαίου και την ελλιπή προστασία του πολίτη από την αδικία, δεν ανταποκρινόταν μόνο στις δικαϊκές προσδοκίες του επιχειρηματικού κόσμου, αλλά εξέφραζε ταυτόχρονα τον κοσμάκη, που σε αντίθεση με τον τραπεζίτη ή τον επιχειρηματία ήταν απροστάτευτος απέναντι στα κακώς κείμενα στη δικαιοσύνη.

Gunnar Hering, *Τα πολιτικά κόμματα στην Ελλάδα 1821-1936*, τόμ. Β', εκδόσεις ΜΙΕΤ, Αθήνα, 2004. σ. 780.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Το διαφαινόμενο νέο αδιέξοδο έλυσε και πάλι ο Βενιζέλος, που ήρθε οριστικά στην Αθήνα στις 5 Σεπτεμβρίου. Την ίδια μέρα εκφώνησε τον πρώτο του πολιτικό λόγο στην Ελλάδα, από εξώστη στην πλατεία Συντάγματος. Κατεξοχήν ιστορική στιγμή υπήρξε η αντιπαράθεσή του με μερίδα του συγκεντρωμένου πλήθους που φώναζε «Συντακτική!». Σώπασαν τελικά, όταν ο Βενιζέλος για τρίτη φορά επέμεινε ότι είχε προτείνει (τον

ΠΑΛΑΙΟΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
ΠΑΛΑΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ - ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

Ιανουάριο) τη σύγκληση Αναθεωρητικής Βουλής. Στη συνέχεια αρνήθηκε ότι ήταν αντιδυναστικός.

Γιώργος Θ. Μαυρογορδάτος, *Ο Εθνικός Διχασμός 1915*, εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, 2015. σ. 27-28.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Αφού κέρδισε έτσι τον λαό, ο Βενιζέλος ασχολήθηκε με την εξασφάλιση της εμπιστοσύνης του στέμματος. Η σχέση του με τον Γεώργιο έγινε αμέσως φιλική. Ο ρεαλιστής άναξ¹ κατάλαβε ότι ο πραγματιστής Κρητικός δεν έπασχε από ιδεοληψίες ούτε θυσίαζε τους κύριους στόχους του σε ιδεολογικές αντιμοναρχικές αγκυλώσεις. Ίσως κατάλαβε ότι η μέγιστη προτεραιότητα στη ζωή του Βενιζέλου ήταν να οδηγήσει τα οράματα του ελληνικού αλυτρωτισμού σε αίσιο πέρας. Όλα τα άλλα, ακόμη και ο εκσυγχρονισμός και η ανόρθωση, εξυπηρετούσαν τον στόχο αυτόν. Η ενότητα κυβέρνησης και θρόνου γινόταν για τον Βενιζέλο πρόσθετο όπλο εθνικής ομοψυχίας, που θα οδηγούσε στις διεκδικήσεις των Βαλκανικών Πολέμων ένα αδιαίρετο έθνος. [...]

Το Κόμμα Φιλελευθέρων θα γίνει ίσως το πρώτο κόμμα αρχών στην Ελλάδα και θα αποκτήσει τοπικές λέσχες κατά το βρετανικό πρότυπο. Παρά το γεγονός ότι η επέκτασή του και οι οργανωτικές του βάσεις υπήρξαν εντυπωσιακές, παρέμεινε κόμμα στελεχών κι όχι μαζών.

¹ άναξ = βασιλιάς

Θάνος Βερέμης, *Ελευθέριος Βενιζέλος: Ο οραματιστής του εφικτού*, εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα, 2017, σσ. 53, 56.

ΘΕΜΑ Δ1

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από το κείμενο που σας δίνεται παρακάτω, να απαντήσετε στα ερωτήματα:

- α. Πώς, πού και πότε δημιουργήθηκε στην Ελλάδα το πρόβλημα της μεγάλης γαιοκτησίας; (μονάδες 12)
- β. Πώς προσπάθησαν οι ελληνικές κυβερνήσεις να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα αυτό μέχρι το τέλος του 1913; (μονάδες 8)
- γ. Ποιοί ήταν οι στόχοι της αγροτικής μεταρρύθμισης της κυβέρνησης Βενιζέλου το 1917; (μονάδες 5)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Το αγροτικό ζήτημα μπορεί να ταυτισθεί με τη διαμόρφωση, για πρώτη φορά στην ανεξάρτητη Ελλάδα, μιας πολυάριθμης κοινωνικής τάξης άκληρων χωρικών, των «κολίγων», στενά εξαρτημένων για την επιβίωσή τους από τους κατόχους των μεγάλων γαιοκτησιών, των «τσιφλικιών». Η κυρίαρχη μορφή εκμετάλλευσης της εργασίας αυτών των χωρικών, οι οποίοι αναλάμβαναν να καλλιεργήσουν τη γη που ανήκε στους κατόχους των τσιφλικιών, ήταν η απόδοση στους ιδιοκτήτες μεριδίου από την ετήσια

ΤΕΛΟΣ 3ΗΣ ΑΠΟ 4 ΣΕΛΙΔΕΣ

ΠΑΛΑΙΟΑΡΧΗ 4ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
ΠΑΛΑΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ - ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

παραγωγή. Το μερίδιο αυτό ανερχόταν συνήθως στο μισό ή στο ένα τρίτο του προϊόντος μετά την αφαίρεση του σπόρου και του φόρου. [...]

Μολονότι ιδιόκτητα τσιφλίκια και άκληροι κολίγοι υπήρχαν στο βασίλειο της Ελλάδας από την ίδρυσή του, μέχρι το 1881 το φαινόμενο ήταν περιορισμένο σε μερικούς θύλακες της πεδινής ανατολικής Στερεάς Ελλάδας και της Βόρειας Εύβοιας (κυρίως στις επαρχίες Αττικής, Φθιώτιδας και Ιστιαίας) και δεν αποτέλεσε αντικείμενο πολιτικών συγκρούσεων ή κοινωνικών αντιπαραθέσεων. Τη μορφή αυτή έλαβε μόνο μετά την ενσωμάτωση της Ηπειροθεσσαλίας στο ελληνικό κράτος. [...] Η συγκυρία της ενσωμάτωσης της Θεσσαλίας και της επαρχίας Άρτας στο ελληνικό κράτος δημιούργησε όμως, για πρώτη φορά, εμφανές και οξύ αγροτικό ζήτημα στην ελεύθερη Ελλάδα.

[...] Το 1911, η κυβέρνηση Βενιζέλου απαγόρευσε τις εξώσεις των κολίγων (νόμος ΓΩΝΣ/31 Ιουλίου του 1911) καταργώντας το νόμο του 1899 και επέβαλε στην αναθεώρηση του Συντάγματος ρυθμίσεις (όπως το άρθρο 17 που προέβλεπε τη δυνατότητα απαλλοτρίωσης ιδιοκτησιών όχι μόνον για λόγους «δημόσιας ανάγκης» αλλά και για λόγους «δημόσιας ωφέλειας»), οι οποίες άνοιξαν το δρόμο για την απαλλοτρίωση των μεγάλων γαιοκτησιών.

Σωκράτης Δ. Πετμεζάς, «Αγροτική οικονομία στις απαρχές του αιώνα», στο: Χρήστος Χατζηιωσήφ (επιμ.), *Ιστορία της Ελλάδας του 20ού αιώνα*, εκδόσεις Βιβλιόραμα, Αθήνα, 2009, σ. 212-213, 218.

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά σας στοιχεία. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο και να μη γράψετε πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση. Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 17.00.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ**ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ****ΤΕΛΟΣ 4ΗΣ ΑΠΟ 4 ΣΕΛΙΔΕΣ**